

XIX

JŪRINIS SKAUTAVIMAS

*Mums jūra laimę būrė,
Kaip jūra mes laisvi,
Mes mylim plačią jūrą,
Iš jūros laisvė švis.*

Iš dainos „Kur Šatrija, Rambynas”.

Jūrinis skautavimas sujungia du pagrindinius elementus: SKAUTIŠKĄ IDEOLOGIJĄ ir LIETUVOS JŪRINĘ IDĖJĄ.

Jūrų skautės, šalia skautiškos ideologijos, puoselėja ir jūrinę idėją, siekdamos, kad Lietuva būtų JŪRINĖ TAUTA ir VALSTYBĖ.

Žinodamos milžinišką jūros reikšmę valstybei, stengiasi lietuvių tarpe skleisti jūrinę idėją ir būti jūrinės Lietuvos atstovės.

Tinkamam atstovavimui jos turi ne tik mylėti jūrą, bet ją gerai pažinti ir suprasti, todėl kiekviena jūrų skautė moka plaukti, irkluoti, buruoti ir yra susipažinusi su laivybos ir jūrininkystės pagrindais.

Šalia visų skautėms privalomų patyrimų laipsnių ir specialybių, jūrų skaučių programoje yra speciali jūrinė dalis, o greta skautiško žodžio pabrėžiama ištikimybė Lietuvos jūrinei idėjai ir meilė Baltijos jūrai.

SKAUČIŲ IR JŪRŲ SKAUČIŲ VIENETŲ IR PAREIGŲ

ATITIKMENYS:

skiltis — valtis

skiltininkė — valtininkė

paskiltininkė — vairininkė (valtininkės pavaduotoja)

draugovė — laivas

draugininkė — laivo vadovė

draugovės adjutantė — laivūnė

LIETUVĖS JŪRŲ SKAUTĖS

Sunku atsekti tikslią datą, kada buvo suorganizuotas pirmasis jūrų skaučių vienetas Lietuvoje. Anot Petro Jurgėlos, 1930 m. Mažeikiuose įsisteigė „Gulbių” valtis. Kitų liudijimu pirmoji jūrų skaučių „Birutės” valtis buvo įsteigta Kaune, prie Studentų Skaučių Draugovės, Nepriklausomybės šventės proga, 1936 m. vasario 16 d. Ši data laikoma jūrų skaučių pradžia. Vieneto steigėja buvo studentė skautė Koleta Chmieliauskaitė (Jurskienė) ir jos padėjėja stud. skautė Halina Lorencaitė (Plaušinitienė).

Jūrų skaučių programos buvo išspausdintos „Skautų Aide” 1936 m. Metams bėgant, jūrų skaučių valtyys įsisteigė Šiauliuose, Klaipėdoje, Alytuj, Zarasuose, Jurbarke, Mažeikiuose, Palangoj ir kt. 1940 m. Lietuvoje buvo apie 100 jūrų skaučių, kurios sudarė 2 laivus ir 5 valtis. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą (1940 m. birželio mėn.), visa jūrų skaučių vienetų veikla

nutrūko.

Po II-jo pasaulinio karo jūrų skautės atsikūrė išėivijos stovyklose Vokietijoje. Pirmasis jūrų skaučių vienetas įsisteigė Nuertingene 1946 m. Birutės Grabauskaitės (Mažeikienės) pastangomis. Jūrų skautės taip pat sėkmingai veikė Freiburge, Kemptene ir Vasario 16 gimnazijoje (1954-58). Emigracija į kitus kraštus nutraukė jūrų skaučių veiklą Vokietijoje. Emigracijoje pirmasis jūrų skaučių vienetas įsisteigė Kanadoje, Toronte, 1947 m. Jo pirmoji vadovė buvo Birutė Mažeikienė.

JAV pirmoji jūrų skaučių „Žuvėdrų“ valtis įsisteigė Čikagoje 1954 m. kuriai vadovavo Rimgailė Jonynaitė (Zotovienė). Jūrų skautėms išaugus iki 3-jų laivų, 1957 m. buvo įsteigtas „Juodkrantės“ tuntas. Pirmoji tuntininkė buvo s. Flora Kurgonienė. Netrukus jūrų skaučių vienetai pradėjo steigtis ir kituose JAV miestuose: Worcester, Detroit, Los Angeles, Cleveland, Bostone ir kt. 1969 m. Melbourne įsisteigė gintarių valtis — pirmasis vienetas Australijos rajone. 1963 m. Čikagos „Juodkrantės“ tuntas ir kiti jūrų skaučių vienetai išstojo iš Seserijos ir kartu su jūrų skautais įsteigė Lietuvių Jūrų Skautiją, kuriai vadovavo Inkaro Taryba.

Seserijoje likusios jūrų skautės 1971 m. įsteigė Čikagoje „Nerijos“ tuntą, kurį papildė iš Lietuvių Jūrų Skautijos sugrįžusios jūrų skautės.

1971 m. Lietuvių Jūrų Skautijos nariams sugrįžus į Lietuvių Skautų Sąjungą, visos jūrų skautės priklauso Lietuvių Skaučių Seserijai. Seserijoje jūrų skautes administruoja Jūrų Skaučių skyrius.

JŪRŲ SKAUČIŲ TRADICIJOS IR PAPROČIAI

Jūrininkystės istorijoje metai po metų, iš kartos į kartą perduodami jūriniai papročiai, apeigos, šventės, surištos su jūra, jūrinėmis kelionėmis, laivais ir pn. Visa tai vadiname bendromis arba tarptautinėmis jūrinėmis tradicijomis.

JŪRŲ SKAUČIŲ TRADICIJOS

Tautinės, valstybinės ir LSS šventės jūrų skautės švenčia kartu su visa LSS ir laikosi lietuviškų papročių.

Sausio 15 d. Ilgai buvęs vokiečių užgrobtas lietuviškasis Klaipėdos kraštas mūsų sukilėlių buvo atvaduotas 1923 m. sausio 15 d. ir prijungtas prie Didžiosios Lietuvos. Klaipėdos kraštas buvo vadinamas Mažąja Lietuva, kuri turėjo net savo vėliavą (žalia, balta, raudona). Po Klaipėdos krašto atvadavimo, Lietuva atgavo savo vienintelį jūros uostą — Klaipėdą. Tą dieną rengiamos iškilmingos sueigos, minėjimai ar akademijos ne tik jūrų skautėms, bet ir lietuviškai visuomenei.

Vasario 16 d. Šalia Nepriklausomybės šventės, jūrų skautės švenčia ir savo gimtadienį. 1936 m. vasario 16 d. buvo įsteigtas pirmasis jūrų skaučių vienetas Kaune — „Birutės“ valtis. Ši data minima jūrų skaučių vienetuose iškilmingomis sueigomis. Sueigų garbės viešniomis kviečiamos Seserijos jūrų skaučių įkūrėjos, pirmojo vieneto narės ir jūrų skaučių vėliavų krikštatėviai

Liepos 15 d. yra lietuvių jūrų skaučių ir j. skautų gedulo ir susikaupimo diena. 1933 m. liepos 15 d. Baltijos jūroje, prie Klaipėdos uosto molo audroje sudužo pirmas j. skautų burlaivis „Budys“. Nelaimėje žuvo trys jūrų skautai: E. Jasiukevičius, V. Šidlauskas ir V. Amulevičius. Jie buvo drąsūs buruiotojai, jūrų skautų pionieriai. Kadangi tai pirmosios aukos jūroje, jų žuvimo

dieną prisimena ne tik j. skautai, bet ir visi lietuviai. Ta diena dabar tapo simboliška: minėdamos „Budžio” žuvusiųosius, prisimename visus amžinybėn iškeliačius jūrų skautus ir skaites.

Jūros diena. Jūros diena buvo švenčiama Klaipėdoje ir kitose Lietuvos vietovėse vasarą, prie vandens. Šią tradiciją tęsia jūrų skaitės, išskeldamos Lietuvos, jūrinės valstybės svarbą. Jūros diena dažniausiai švenčiama stovyklose. Tos dienos programa vyksta prie vandens ir vandenyje, pvz. regatos, plaukimo lenktynės, laivų paradai ar karnavalai, vandens žaidimai ir pn. Svečiai ir jaunesnės sesės pavežiojami laivais. Jūros dieną duodami įžodžiai, krikštijami laivai, vėliavos; apdovanojamos ir keliamos į vyresniškumo laipsnius nusipelnčius j. skaitės. Diena baigiama specialiu laužu prie vandens ar ant vandens (iš anksto padaromas plaustas, ant kurio sukraunamas laužas ar sustatomos žvakės, ir plukdomas vandeny). Jeigu ši diena jungiama su liepos 15 d., laikomasi žuvusių gelmėse pagerbimo tradicijų.

Kadangi Jūros diena yra visų lietuvių diena, joje aktyviai turėtų dalyvauti visi skautai.

Įžodžiai. Gintarių įžodžio davimo tradicija perimta iš jūrų skautų, kai jų įžodžio apeigos buvo atliekamos ant „Budžio” denio. Laivui sudužus, jūrų skautų įžodis buvo duodamas „Budžio” žuvimo vietoje, naktį. Klaipėdiečiai jūrų skautai kaklaraištį pamirkydavo Baltijos jūroje, o toliau nuo jūros gyvenantieji — apylinkės upės ar ežero vandenyje. Dabar jūrų skaitės naudoja kriauklę su vandeniu.

Ūdrys ir jūrų jaunės dažnai duoda *įžodį* prie aukuro. Stovykloje aukuras pastatomas iš akmenų ir kiekvieną dieną skiriama aukuro prižiūrėtoja — vaidilutė. Salėje aukuras improvizuojamas iš žvakių.

Pareigų perdavimas. Jūrų skaučių vienetuose oficialus vadovių pasikeitimas taip pat turi savo apeigas. Jos atliekamos iškilmingos sueigos metu, kurioje laivo švilpuku sutinkama buvusi ir naujoji vieneto vadovė. Kartu su pareigomis perduodamas vadovės vimpilas, vieneto vėliava, tuntininkės lazda ir pn.

Vadovių pagerbimas. Jūrų skaitės turi tradicinius vadovybės vimpilus, skirtus jūrų skaučių pareigūnėms pagerbti, pvz. laivo vadės, vietininkės, tuntininkės ir pn. Šie vimpilai iškeliami stovyklose iškilmių ar kitomis progomis, kai jose dalyvauja minėtos pareigūnės.

Tradicinės kelionės. Nepriklausomoje Lietuvoje jūrų skautai kasmet keliaudavo Nemunu Kuršių marias ir Klaipėdą arba į kaimyninius uostus. Šiandieną, neturėdamos savo Baltijos jūros, jūrų skaitės stengiasi šią tradiciją tęsti apylinkės vandenyse: bent kartą per metus atlikti viso vieneto kelionę vandeniui. Kelionėje jos vykdo vadovių paskirtus uždavinius, pvz. nupiešia nupluktą kelią, pažymėdamos pavojingas vietas, surašo matytą augmeniją ir gyvūniją, krante pasigamina nurodytą maistą, aprašo iškylą ir pn.

Galima paskelbti valčių ar pavienių sesių konkursą — už geriausiai atliktą uždavinį įteikti pažymėjimą.

Apie tarptautines jūrines tradicijas žiūr. „Sea explorer manual”, j.v.s. B. Juodelio „Jūrinis skautavimas”, j.v.s. L. Knopfmillerio ir j.v.s. M. Manomaičio konspektus bei kt. jūrinę literatūrą.

ŽUVUSIŲ GELMĖSE PAGERBIMO APEIGOS

(Liepos 15 d. ar Jūros dieną)

Mažuose laiveliuose. Dalyvės išsirikiuoja uoste ar stovyklos priplaukoje. Vainiką (su priištū svoriu, kad nugrimztų į dugną) pagarbiai laiko nešėjos. Vadovė duoda komandą irkluotojoms užimti laiveliuose vietas.

Garbės svečiai, kapelionas ir vainiko nešėjos sėdasi viduriniuose suoliukuose.

Nuplaukiama į netoli uosto esančią vietą, kad ant kranto likusios galėtų matyti ir kartu dalyvauti apeigose. Laiveliai susigrupuoja ratu ar tiesia linija.

Apeigoms prasidedant, uosto vimpilas nuleidžiamas į pusiaustiebi; joms pasibaigus — vėl iškeliamas.

Iš anksto pakviesta vadovė ar vadovas taria šiai dienai tinkamą žodį. Kapelionas sukalba maldą (jei jo nėra vadovė). Duodama komanda „Irklų gerbk!“ ir vainikas nuleidžiamas (ne įmetamas) į vandenį, irkluotojoms gerbiant irklais, o skautėms saliuotojant. Vainikui skęstant, dažniausiai giedama „Marija, Marija“.

Visos apeigos atliekamos drausmingai ir tvarkingai. Jeigu yra atnešta tunto vėliava, vimpilai ir gairėlės, jie lieka uoste ir su jais prideramai elgiamasi. Uoste stovinčios jūrų skautės taip pat klauso komandų.

Saugumo sumetimais, plaukiant kanojais, kanojai suporuojami: geresniam pusiausvyros išlaikymui skersinėmis lentelėmis surišami po du.

Didesniam laive. Vienetas pasamdo laivą, ir visos jūrų skautės su svečiais išplaukia į gilesnius vandenį. Pagrindinės apeigos — tokios pat kaip mažuose laiveliuose.

JŪRINĖ TERMINOLOGIJA

Kaip ir kiekvienoje kalboje, taip ir lietuvių, yra žodžių, paskolintų iš kitų kalbų. Vieni jau tapo tarptautiniai, pvz. radijas, navigacija; kiti — „sulietuvinami“, pridodant lietuviškas galūnes, pvz. ang. cat lietuviškai vadinamas ketu, sloop — slūpu ir pn. Lietuvių jūrinė terminologija sudaryta iš vokiškų, olandiškų, angliškių ir kt. žodžių, nes nepriklausomos Lietuvos laivyno gyvavimas buvo trumpas — nespėta sukurti lietuviško jūrinio žodyno. Kai kurie terminai taip prigijo, kad nors jie nėra tarptautiniai žodžiai, lietuviško pakaitalo neturint, vartojami žargonu pvz. takelažas, rangautas ir pn.

Mūsų knygoje pateikta, kiek buvo įmanoma iš žodynų, kalbininkų, j. skautininkų ir kt. surinkti, lietuviški terminai. Jūrų skaučių ir j. skautų dažnai vartojami žodžiai klampė ir dilė yra grynai vokiški. Jų vietoje turime antį ir įkabą.

Jūrų skautės, šalia lietuviškų, mokosi ir gyvenamo krašto terminų bei gali juos lietuviškai paaiškinti.

VANDENS SAUGUMO TAISYKLĖS

Vandens sportas nėra žaidimas. Nesilaikant nustatytų taisyklių jis yra net pavojingas, todėl reikia žinoti bent pagrindines saugumo taisykles. Kiekvienos rūšies laivelis, kaip baidarė, kanoja ar valtis, irkluojamas ir valdomas skirtingai, tik jiems būdingais irklais. Taisyklingai irkluoti ir plaukti mokomasi instruktorių priežiūroje, o buriuotojos baigia specialius kursus.

Pagrindinė taisyklė vadovei. Vadovės pareiga yra ne tik išlaikyti drausmę ir paklusnumą, bet ir stebėti sesių fizinį stovį. Vandeny pavargusi ar sušalusi skautė gali greitai susirgti. Taip pat ji nustoja budrumo ir gali būti nelaimės priežastimi.

Maudantis ir plaukiant. Maudomasi ir plaukiama tik vadovių paskirtoje vietoje, nustatytu laiku ir vandens sargių priežiūroje.

Maudomasi grupėje, laikomasi poros („buddy“) sistemos. Naudojamos tik USCG nustatytomis gelbėjimosi liemenėmis.

Plastikinės plaukimo lentos, oro matracai, plonos gumos žaislai, automobilių padangos ir

plastikiniai gelbėjimo žiedai nėra apsaugos priemonės, tik labai pavojingi žaislai. Skautės jų nevartoja.

Žaidžiant vandeny griežtai laikomasi nustatytų taisyklių. Išdykavimas ir stumdymasis neleidžiamas.

Irkluojant. Visos irkluotojos dėvi gelbėjimosi liemenes. Saugumo sumetimais vadovė niekad neišleidžia pavienio laivelio. Visada plaukia du ar daugiau, nes ištikus nelaimėi, pagalba bus arti. Kiekvienam jaunesnių sesių laiveliui vadovauja irklavime patyrusi ir gerai mokanti plaukti vyresnė skautė. Laivelyje negalima stovėti ar vaikščioti.

Buriuojant griežtai laikomasi gyvenamo krašto įstatymų ir taisyklių. Visos buriuotojos dėvi gelbėjimosi liemenes.

Visuose laivuose plaukia tik nustatytas skaičius sesių. Laivo perkrova neleistina.

Laiveliui apvirtus ir skautei įkirtus į vandenį, ji neplaukia krantą, bet įsikibusi į laivą laukia pagaibos. Apvirtę laiveliai greitai neskęsta, todėl **pagrindinė taisyklė laivui apvirtus ir iš jo iškirtus — nepalikti laivo.**

Išimtis: iškirtus visiems iš motorinės valtys su išoriniu motoru (prikabinamu varikliu), pvz. smarkiaame susidūrimo su kita valtimi ir motorui tebeveikiant, valtis „pabėga“. Ji sukasi vis platėjančiu ratu ir yra labai pavojinga iškirtusiems: išorinis motoras gali vandenyje esančius sužeisti. „Pabėgusios“ valtys iškirtę keleiviai turi **nesilaikyti** taisyklės **nepalikti laivo**; jie stengiasi kuo greičiau išplaukti iš pavojingo rato. Nespėjus iš rato išplaukti, reikia nusimesti gelbėjimo liemenę ir, laivui priartėjus, nerti į gilumą (su liemene pasinerti neįmanoma).

Šioje labai retai pasitaikančioje nelaimėje, išplaukus iš pavojaus rato, jokių būdu vienai neplaukti į krantą, bet stengtis susijungti su kitais iškirtusiais ir drausmingai klausyti vadovės nurodymų.

Iš visų laivelių kanoja yra pati pavojingiausia, nes greičiausiai apsiverčia. Nemokančioms plaukti neleidžiama kanoja naudotis, o mokančioms — privalu žinoti pagrindines laivelio atvertimo, įlipimo ir išlipimo vandeny taisykles.

Laivelio atvertimas išmokstamas irklavimo pamokose.

Įlipimas. Lipant į laivelį vandeny, svarbiausia visada išlaikyti pusiausvyrą, nenusverti laivelio į vieną šoną. Įlipant viena ranka laikomasi artimiausio borto, o kita, truputi kūną persveriant, siekiama antrojo. Gerai įsikibus į abu bortus, pasikeliama rankomis ir atsargiai sėdama (neįvirinama) į laivelį.

Išlipimas. Saugiausias išlipimas (vandeny) — atsargiai iššokant. Laikantis už bortų, atsistojama laivelio centre. Pasispiriama ir, rankomis pasikėlus, per laivelio šoną nusileidžiama į vandenį. Leidžiantis reikia viena ranka laikytis laivelio.

Skęstančio gelbėjimo taisyklės

Nuo kranto stengiamasi pasiekti skęstantį šaka, lazda ar lenta. Laikoma stipriai, kad skęstantis neįtrauktų gelbėtojos vandeni.

Gelbėjimo ratas metamas skęstančiam, nepaleidžiant virvės.

Gelbėjant irkline valtimi priplaukiama valtys galu — skęstančiam geriau įlipti. Iriantis, skęstantis kalbinamas ir raminaamas.

Gelbėjant vandeny skęstantis neliečiamas, nes panikoje jis labai pavojingas. Stengiamasi jam numesti kokį rūbą, į kurį jis stipriai įsitveria. Tada, plaukiant šonu, skęstantis

velkamas į krantą. Skęstantį gelbėti, viena ranka jį apkabinus, gali tik baigusi skęstančių gelbėjimo kursą.

Įkritus į šaltą vandenį stengtis kuo mažiau judėti (smarkiai judant šaltame vandeny, kūnas greičiau atšąla); reikia susiriesti, šonus pridengti alkūnėmis, o krūtinę rankomis (apkabinus gelbėjimo liemenę). Įkritus kelioms, visos apsikabinusios susiglaudžia.

VANDENYNAI (OKEANAI) IR JŪROS

Vandenynas yra didžiausias vandenų plotas, kurio dalys, įsiterpusios į žemynus, sudaro jūras. Nors iš tikrųjų yra tik vienas žemės rutulio paviršiaus vandenynas, tačiau įprasta jį dalinti į tris: Atlanto, Indijos ir Ramiojo (Pacifiko) vandenynus. Be to, poliarinės šių vandenynų dalys vadinamos Arktikos ir Antarktikos vandenynais.

Jūra vadinami visi atviri sūrieji vandenys. Išimtiniais atvejais jūromis vadinami didesni ežerai, kaip Kaspijos arba Mirusioji jūra (Dead Sea).

Jūros skirstomos į šias grupes:

1. Tarpkontinentinės jūros įsiterpia tarp dviejų didelių sausumos masyvų. Žymiausias jų yra Viduržemio jūra (Mediterranean) ir Meksikos įlanka (Gulf of Mexico).
2. Pakraščių jūros yra atskirtos nuo vandenynų salų juostomis ir dažniausiai susisieikia su vandenynu. Jos yra tipingos Azijos pakrantės vandenims, pvz. Japonų, Beringo, Geltonoji jūra.
3. Vidujinės jūros giliai įsiterpia į sausumą. Jos jungiasi su vandenynais ir pakraščių jūromis tik sąsiauriais, pvz. **Baltija** jungiasi su Šiaurės jūra per Beltus, Kategatą ir Skageraką.

Kai kurios didžiosios vandenynų įlankos laikomos atskiriomis jūromis, pvz. Kalifornijos, Persų, Biskajos.

UPĖS IR EŽERAI

Upė yra didelis, natūralus tekančio vandens kanalas. Upė prasideda versmėmis — iš šaltinio, balos, ežero, ledyno ir baigiasi žiotimis jūroje, ežere, baloje; dykumų upės kartais nyksta be žiočių klampioje dauboje. Yra ir požeminių upių.

Upės jėga ir kritimas panaudojami elektros jėgainėms, pvz. Niagara Falls (kriokliai) ar Hoover Dam (užtvanka).

Ežeras yra vandens plotas žemės įdubime. Ežero vanduo, kaip ir upės, yra gėlas (ne sūrus). Dažnai į ežerus įteka arba iš jų išteka upės.

JŪROS REIKŠMĖ VALSTYBEI

Jūros ir vandenynai yra tarptautiniai, todėl jais keliaujantieji nepriklauso nuo kitų valstybių varžymų. Keliaujant sausuma reikia gauti kiekvienos valstybės leidimą, todėl valstybės, esančios jūros ar vandenyno pakrantėse, yra laimingesnės už tas, kurios jokio priėjimo prie plačių vandenų neturi.

Didžiausia jūros reikšmė valstybei yra jos naudojimas transportui ir žvejybai. Prekių importas ir eksportas jūros keliu yra daug pigesnis nei sausuma.

Jūra yra pilna gyvių, tinkamų žmogaus maistui: austrių, sraigių, vėžių, omarų, žuvų, jūrų liūtų, jūrų vėplių, ruonių ir daug kitų. Kadangi jūros vanduo yra sūrus, jį išgarinus, gaunama

druska. Jūroje taip pat yra mineralų, naudingų žmonijai.

Jūrose ir vandenynuose teka įvairios srovės. Baltijos jūrą pasiekia Golfo srovė (šiltoji Atlanto vandenyno srovė), kuri turi daug teigiamos įtakos Lietuvos klimatui.

Jūra labiausiai reikšminga valstybei: prekyba, žvejyba, druska ir kitais mineralais, kelionėmis, turizmu. Baltijos jūra — dar ir gintaru.

Plačiau apie jūros ir vandenynų reikšmę žiūrėti enciklopedijose.

LAIVAI

Laivų yra įvairių rūšių: transporto, karo, žvejų, sportinių ir kt. Pagal varomąją jėgą laivai skirstomi į tris grupes: 1. irklinius, 2. burinius ir 3. mechaninius.

1. IRKLINIAI LAIVAI

Irkliniai laivai varomi žmogaus jėga — irkluojant. Jie vadinami valtimis arba laiveliais. Irklinių laivų yra įvairių, pvz.:

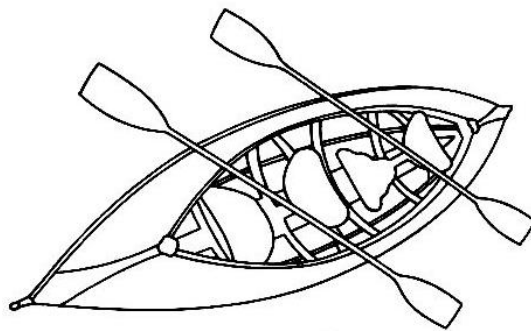
Baidarė. Vienvietis ar dvivietis sportinis laivelis, irkluojamas dvimenčiais irklais. Baidarė gaminama iš medinių arba sintetinės medžiagos (fiberglass) rėmų, kurie aptraukiami brezentu ar sintetine medžiaga (vinyl).

Kanoja. Kelių vietų sportinis laivelis, iriamas dažniausiai atsiklaupus, trumpais vienmenčiais irklais. Gaminamas iš medžio, aliuminio ar sintetinių medžiagų. Primityviosios Afrikos ar P. Amerikos tautelės dar ir dabar kanoją išskaptuoja iš rąsto. Š. Amerikos indėnai medinius rėmus aptraukdavo kailiais ar beržo žieve.

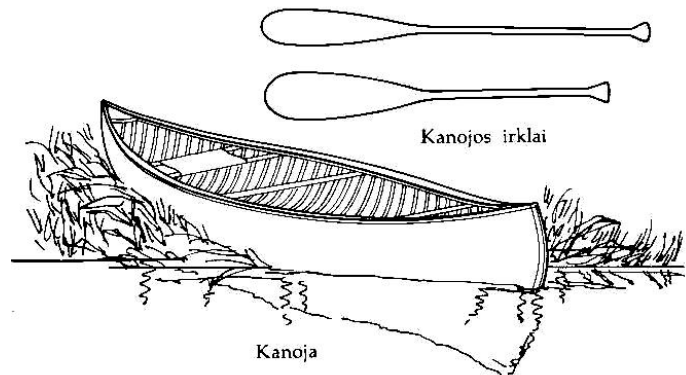
Kajakas. Eskimų tipo sportinis vienvietis ar dvivietis laivelis, valdomas dvimenčiais irklais. Kajakas yra ilgas, siauras, guma ar sintetine medžiaga dengtas, su maža anga irkluotojui — apsaugai nuo vandens įsiveržimo į vidų. Sporte jis garsus eskimišku apsivertimu („eskimo roll“). Eskimai kajako dangai vartoja ruonio odą.

Žvejų, komandinė, lenktynių („gigas“), maža valtis susisiekimui tarp kranto ir jachtos (dingė) ir kt. gaminamos iš medžio, aliuminio ar kt. medžiagų. Irkluojamos įvairiai, pvz. žvejų — vienas žmogus valdo du irklus; komandinės — valdo 4 ar daugiau asmenys, sėdėdami poromis ant suolų ir irdamiesi pavieniais irklais; lenktynių — irkluotojai sėdi vienoje eilėje ir irkluoja pavieniais irklais. Šių valčių irklai yra vienmenčiai, įstatomi į įkabas; irkluotojai žiūri į laivugalį.

Prie visų irklinių valčių (išskyrus kajaką) galima pridėti motorą ir burę. Motorus dažniausiai turi žvejų valtys.

Baidarė su irklais

Kanoja

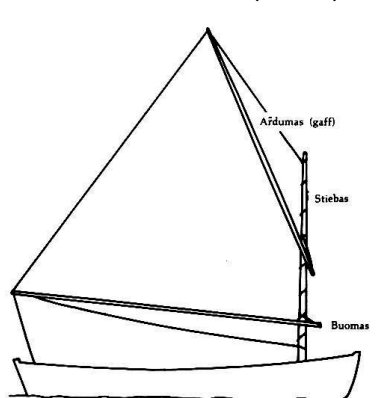
2. BURINIAI

Burlaivis yra laivas, kurio varomoji jėga yra vėjas. Burės pagauna vėją ir, žmogaus valdomos, stumia ar traukia laivą. Burlaiviai anksčiau būdavo tik mediniai. Dabar jie gaminami iš įvairių medžiagų, kaip aliuminiais, fiberglass ir kt.

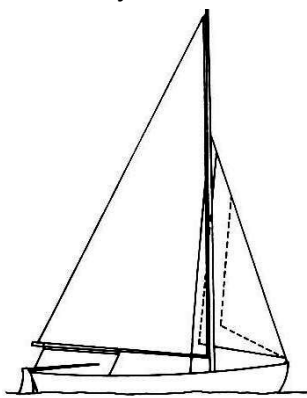
Burės būna medvilninės arba įvairių sintetinių medžiagų, pvz. nylon, dacron ir kt.

Burlaivių yra daug rūšių, pvz.

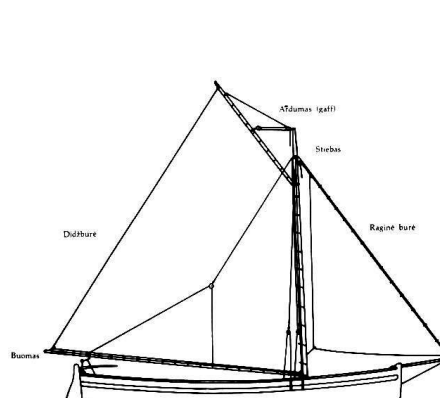
1. **Ketas** (catboat): vienas stiebas pačiam laivo prieky ir viena burė.
2. **Slūpas** (sloop): vienas stiebas priekiniam laivo trečdaly, dvi burės: didžburė ir raginė (jib).
3. **Kuteris** (cutter): vienas stiebas vidury laivo, trys burės: didžburė, raginė (džibas — jib) ir priekinė burė — kliveris.
4. **Kečas** (ketch): du stiebai, trys burės ir kt.

Ketas

Slūpas

Slūpas su aždumu